

ADORAMUS TE 1(1998), NR 1–4

Z dużą radością, a zarazem uznaniem, należy powitać pojawienie się na europejskim rynku wydawniczym nowego periodyku poświęconego muzyce kościelnej — wydawanego w Bratysławie na Słowacji „Adoramus te”. Kwartalnik ten, w podtytułe określony jako: „Časopis o duchovnej hudbe”, wydawany jest pod patronatem sekcji muzycznej komisji liturgicznej przy Konferencji Biskupów Słowackich. Stanowi on kontynuację ukazującego się od 1995 r., a powstałego w dużej mierze dzięki inicjatywie ks. dr. hab. Amantiusa Akimjaka OFS, czasopisma „Adoremus”, który wydawany był jednak w o wiele skromniejszej szacie graficznej. Obecny kwartalnik „Adoramus te” jest już w pełni wydawnictwem o profesjonalnym obliczu, zarówno od strony redakcyjnej, graficznej, jak i publikowanych treści. Każdy numer pierwszego rocznika omawianego periodyku zawiera 40 stron tekstu formatu A4 stosunkowo bogato ilustrowanego czarno-białymi fotografiami. Całość scala kolorowa okładka na papierze kredowym (każda w innym kolorze), z ciekawie wkomponowaną i zestawioną ilustracją o tematyce muzycznej na pierwszej oraz zdjęciem pejzażu przyrody (od drugiego numeru połączonego z odpowiednim wersetem Księgi Psalmów) na ostatniej stronie. Redaktorką odpowiedzialną czasopisma jest dr Iveta Sestrienková. Radzie redakcyjnej przewodniczą: bp Vladimír Filo (przewodniczący Konferencji Biskupów Słowackich) oraz ks. dr Anton Konečný (kierujący pracami sekcji muzycznej Słowackiej Komisji Liturgicznej). Tworzą ją natomiast: ks. dr Vincent Malý, ks. dr hab. Amantius Akimjak OFS, dr Viera Lukáčová, o. mgr Vlastimil Dufka SJ, mgr Júlia Pokludová, mgr Peter Ruščin, mgr Peter Sepp, Stanislav Šurin, mgr Juraj Drobny.

Ogólnie rzecz ujmując, kwartalnik „Adoramus te” przeznaczony jest do szerokiej rzeszy muzyków kościelnych, w związku z czym posiada charakter popularno-naukowy. Publikowane w nim artykuły formacyjne są raczej krótkie i koncentrują się przede wszystkim na współczesnej tematyce liturgiczno-muzycznej. Obok tego pojawiają się również nawiązania do historii religijnej kultury muzycznej, głównie z zakresu śpiewu liturgicznego (chorał gregoriański i pieśni w językach narodowych) i szeroko rozumianego organoznawstwa. Sporą część poszczególnych numerów zajmują wywiady, sprawozdania, recenzje oraz omówienia nowości wydawniczych i fonograficznych z zakresu muzyki religijnej. Każdy numer zawiera wreszcie dodatek nutowy, w którym publikowane są utwory z repertuaru chóralu gregoriańskiego, na różne zespoły wokalne i wokalnie-instrumentalne oraz dzieła organowe.

Pierwszy numer omawianego periodyku (1998 nr 1) rozpoczyna słowo wstępne ks. dr. A. Konečnego. Następnie Júlia Pokludová przedstawia najnowsze wydanie najpopularniejszego na Słowacji śpiewnika kościelnego, jakim jest niewątpliwie *Jednotný katolícky spevník* i rozmawia z jego redaktorem dr. Štefanem Hanakovičem (*Keby..., alebo o tom, ako to vlastne bolo. Čo prinieslo tretie vydanie Jednotného katolíckeho spevníka?*). Śpiewnik ten, liczący już ponad 60 lat istnienia, wydawany był pięciokrotnie (1937, 1947, 1970, 1986 i 1996), w czterech wersjach: w pełnej

wersji z akompaniamentem organowym, jako śpiewnik z nutami, w postaci samych tekstów oraz dla niewidomych w alfabecie Braille'a. W sumie drukowany był ponad 60 razy, a jego całkowity nakład wyniósł w sumie ponad 2 000 000 egzemplarzy. W rozmowie z redaktorem ostatniego wydania śpiewnika, które jest zarazem pierwszym po liturgicznej odnowie Soboru Watykańskiego II (wydania z lat 1970 i 1986 są reprintami z 1947 roku), autorka skupia się przede wszystkim na dostrzeżonych usterkach, które wyniknęły — jak to często bywa w podobnych sytuacjach — z przyczyn organizacyjnych i finansowych.

Z kolei o. Cyril Vasil SJ przedstawia w krótkim szkicu dzieje śpiewu w grekokatolickiej cerkwi (*Dejiny spevu v grécko-katolíckej Cirkvi*), natomiast Iveta Sestrienková relacjonuje — za niemieckim programem telewizyjnym — dzieje nowo odkrytej *Missa in C* op. posth. Franza Schuberta (*História jedného objavu*). Tematyka historyczna kontynuowana jest w szkicu Silvii Fecskovej o Oldřichu Hemerce (1862–1945) — zasłużonym, długoletnim kantorze kościoła św. Egidiusa w Bardejovie i katedry św. Elżbiety w Košicach, który był zarazem kompozytorem dzieł religijnych, pedagogiem, organizatorem życia muzycznego i publicystą (*Oldřich Hemerka — výrazná osobnosť liturgickej hudby v Bardejove*). Warto dodać, iż O. Hemerka był jednym z przedstawicieli cecylikańskiej odnowy muzyki kościelnej w Czechach, a za swoje zasługi na polu religijnej kultury muzycznej został odznaczony przez papieża Piusa XI medalem *Pro ecclesia et pontifice*. W uzupełnieniu tego artykułu Peter Ruščin przedstawia katalog zachowanej spuścizny omawianego kompozytora, którego autorem jest Štefan Čurilla.

Część historyczną kończą interesujące i szczegółowo przedstawione dzieje budownictwa organowego na Słowacji (Marian Alojz Mayer, *Z dejín organárstva na Slovensku*). Jest to już czwarty odcinek cyklu (poprzednie ukazały się we wspomnianym na początku czasopiśmie „Adoremus”), który obejmuje okres klasycyzmu i romantyzmu (koniec XVIII i XIX stulecie).

W części dyskusyjnej poruszono zagadnienia koncertów w kościołach. Najpierw podane są wskazania — oparte na rzymskiej instrukcji o koncertach w kościołach z 1987 r. — odnośnie pozwoleń i warunków organizowania takich koncertów podpisane przez bpa V. Filo i ks. A. Konečného, przewodniczących Konferencji Biskupów Słowacji i Słowackiej Komisji Liturgicznej, następnie zaś kilka myśli o muzyce w kościele (Alexandra Tauberová, *Niekoľko poznámok o hudbe v kostole*).

Część poświęconą nowym pieśniom religijnym rozpoczyna przypomnienie podstaw prawodawstwa liturgiczno-muzycznego odnośnie śpiewów podczas Mszy św. (Juraj Drobny, *Spev a hudba pri sv. omši- všeobecné pravidlá*). Kolejne strony poświęcone są natomiast muzyce gospels. Na szczególną uwagę zasługuje tu opracowanie Petry Remenárovej o muzyce tego nurtu (*Prierež dejinami Gospel Music*).

W dodatku nutowym zamieszczono gregoriańskie *Attende Domine*, kilka hymnów i pieśni w różnych opracowaniach oraz chóralne *Domine, non sum dignus* Mikuláša Schneider-Trnavský'ego (1881–1958).

Drugi numer „Adoramus te” z 1998 r. rozpoczyna cykl Antona Konečného poświęcony przygotowywanemu wydaniu słowackiego śpiewnika liturgicznego (*Problematika slovenského liturgického spevníka*). Problematyka ta kontynuowana jest w kolejnych trzech numerach periodyku. We wstępie (nr 2) autor przedstawia powody i cele wydania śpiewnika, nawiązując do soborowej reformy liturgii. W dalszej części rozważań (nr 3) ukazane są dzieje religijnego śpiewu ludowego na Słowacji. Logiczną kontynuacją tych zagadnień jest prezentacja teologiczno-pastoralnych podstaw śpiewu nabożnego w liturgii w oparciu o dokumenty Kościoła wydawane od Soboru Watykańskiego II (nr 4).

Następnie ten sam autor podaje w sposób niezwykle zwięzły, a zarazem trafny, dwanaście najważniejszych zasad, które winny być spełnione, by muzyka liturgiczna w pełni spełniała swoje właściwe jej posłannictwo (*Hudobná stránka bohoslužieb*). Z kolei ks. Amantius Akimjak przedstawia aktualny stan kształcenia muzyków kościelnych na Słowacji (*Výchova organistov a kantorov*), a następnie omawia — w oparciu m.in. o prace ks. B. Nadolskiego i ks. J. Waloszka — teologiczne podstawy muzyki liturgicznej (*Teologické kritériá sakrálnosti liturgickej hudby*).

W dziale historycznym Alexandra Tauberová opisuje (w dwóch odcinkach — nr 2 i 3) dzieje kościelnego stowarzyszenia muzycznego przy katedrze św. Marcina w Bratysławie (*Cirkevný hudobný spolok pri Dóme sv. Martina v Bratislave*). Powstało ono w 1833 r. z inicjatywy Heinricha Kleina na wzór podobnych stowarzyszeń we Wiedniu i Pradze. Działalność omawianego stowarzyszenia przyczyniła się w znacznym stopniu do ożywienia i rozwoju życia muzycznego w Bratysławie, a działająca w jego ramach orkiestra organizowała koncerty zarówno w miejscowej katedrze i okolicznych kościołach, jak również w różnych salach koncertowych. Podczas tych występów publiczność miała możliwość poznania najwybitniejszych dzieł literatury muzycznej na czele z dziełami J. Haydna, W.A. Mozarta, L. van Beethovena, F. Schuberta, F. Liszta (twórca ten osobiście prowadził nawet koncerty w tym mieście), G. Rossiniego, V. Belliniego, G. Donizettiego, A. Brucknera i innych. Po śmierci założyciela stowarzyszenia — H. Kleina, pieczę nad jego działalnością sprawowało szereg zasłużonych dla rozwoju kultury muzycznej na Słowacji postaci, jak: Josef Kumlik, Karl Mayrberger, Josef Thiard-Laforest, Ludwig Burger, Eugen Kossow, Hans Richter czy Alexander Albrecht. Ten ostatni, zarazem organista katedry św. Marcina, stanął na czele omawianego towarzystwa muzycznego w 1921 r. i zasłużył się m.in. wprowadzeniem do repertuaru dzieł twórców współczesnych: K. Szymanowskiego, I. Stravinskiego czy Z. Kodály'a. Aktywna działalność stowarzyszenia muzycznego przy katedrze św. Marcina w Bratysławie osłabła zdecydowanie w latach 50-tych naszego stulecia. W ostatnim jednakże okresie (od 1990 r.) podjęto próby jego reaktywowania.

Część historyczną drugiego numeru czasopisma kończy krótka charakterystyka działalności twórców słowackiej muzyki religijnej: braci Andreja Žaškowsky'ego (1824–1882) i Františka Žaškowsky'ego (1819–1887), którą prezentuje Alexandra Schmidtová (*Andrej a Frntišek Žaskovskí - slovenskí skladatelia cirkevnej hudby*).

W części dyskusyjnej zamieszczono kolejny głos na temat koncertów w kościołach (tym razem Silvi Fecskovej), natomiast w dodatku nutowym — podobnie, jak w pierwszym numerze — kompozycję chorałową (*Adoro te devote*), kilka pieśni kościelnych w różnych opracowaniach oraz preludium organowe Jozefa Varga (*Predohra F-dur, č.4*).

W dziale poświęconym nowym pieśniom kościelnym znajdują się biogramy najwybitniejszych twórców i wykonawców początkowego okresu rozwoju *gospel music* oraz realcje ze współczesnych wykonań tego rodzaju twórczości.

W kolejnym numerze (3), obok wspomnianych wyżej artykułów, Veronika Poláková rozpoczyna omawianie dziejów chorału gregoriańskiego, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju tego gatunku śpiewu liturgicznego na Słowacji (dokończenie w nr 4).

Następnie zamieszczono fragmenty wywiadu z dr. Johannem Trummerem — organistą i profesorem Akademii Muzycznej w Grazu na temat organów piszczałkowych i elektronowych (jest to przedruk z „Singende Kirche”) oraz rozmowę z amerykańskim wirtuozem gry organowej Davidem di Fiore przy okazji jego koncertów na Słowacji.

W dziale poświęconym nowej pieśni kościelnej kontynuowana jest tematyka muzyki *gospel* (Kamil Sládek, *O gospeloch z inej strany*).

W dodatku nutowym zamieszczono — jak w każdym numerze — utwory chorałowe (*Rorate caeli*), śpiewy liturgiczne w języku słowackim i łańskim (m.in. kanon *Ave Maria* W.A. Mozarta) oraz kolejne preludia organowe Josefa Varga.

Ostatni numer omawianego kwartalnika zawiera — obok wzmiankowanych już kontynuacji — bardzo interesujące rozważania Amantiusa Akimjaka na temat chorału gregoriańskiego jako teologicznego modelu muzyki kościelnej (*Gregoriánsky chorál ako teologický model liturgického spevu a duchovnej hudby*). Ponadto w części historycznej zamieszczono szkic Stanislava Šurina na temat wybitnego organmistrza epoki baroku Arpa Schnitgera (1648–1719).

W dziale zatytułowanym: *Okienko pre organistov* Rastislav Adamko prezentuje obszernie problematykę śpiewu uwielbienia po Komunii świętej (*Spevy vd'akvyzdávania po svätom prijímaní*), natomiast Amantius Akimjak rozpoczyna omówienia liturgicznych posług muzycznych od funkcji psalterzysty (*Žalmista*).

W dodatku nutowym zamieszczono liturgiczne śpiewy na okres Adwentu (m.in. *Ave Maria* Stanislava Šurina na głos solowy i organy), Bożego Narodzenia (m.in. chóralne opracowania słowackich pastorałek) oraz słowackie tłumaczenie pieśni *Bądźże pozdrowiona Hostio żywa*.

Każdy numer słowackiego periodyku „Adoramus te” uzupełniają sprawozdania z działalności chórów kościelnych, sympozjów naukowych, omówienia nowości książkowych i płytowych oraz terminarze koncertów muzyki religijnej.